

MEMORANDUM

Regionale verkiezingen 2009

De prioriteiten van FEBEG zijn het creëren van een positief investeringsklimaat om een tekort aan capaciteit voor de productie van elektriciteit te vermijden, een kostenefficiënte implementatie van het Europese Klimaatpakket, met bijzondere aandacht voor hernieuwbare energie, de integratie van de groothandelsmarkten in Europese regionale groothandelsmarkten voor gas en elektriciteit en het verbeteren van de efficiëntie van de leveringsmarkt.

Daarom wil FEBEG ook een leidende en bepalende rol spelen in twee concrete initiatieven.

Een tekort aan productiecapaciteit voor elektriciteit dreigt de bevoorradingszekerheid in België in gevaar te brengen, terwijl het waarborgen van een continue en betrouwbare bevoorrading op een duurzame, veilige, betaalbare en efficiënte wijze essentieel is voor zowel de sector als voor haar industriële en residentiële klanten. FEBEG wil daarom ijveren voor een **investeringspact** met de betrokken federale en regionale overheden, de regulatoren en de netbedrijven.

Daarnaast wil FEBEG de kwaliteit van facturatie en van andere marktprocessen, zoals leverancierswissels, ... verder verhogen door een verbeterde uitwisseling van gegevens tussen enerzijds de gas- en elektriciteitsleveranciers en anderzijds de netbedrijven. FEBEG steunt dan ook voluit de initiatieven om een **Central Data Clearing House** uit te bouwen.

In het licht van deze initiatieven en met het oog op de volgende regionale verkiezingen op 7 juni 2009 heeft FEBEG in dit Memorandum een aantal prioriteiten en aandachtspunten voor het regionale Energiebeleid gebundeld.

31 maart 2009

Investeringsklimaat

- ✓ Investeringsklimaat
- ✓ *Level playing field*
- ✓ Uitvoering Europese regelgeving
- ✓ Aardgasbevoorrading
- ✓ Vergunningsprocedures
- ✓ Vergunning in het kader van het algemeen belang
- ✓ Vergunningsvoorwaarden
- ✓ *National Emission Ceilings (NEC)*

Klimaat

- ✓ Energiemix
- ✓ Veilen van emissierechten
- ✓ Flexibiliteitsmechanismen voor CO₂
- ✓ Teruggave CO₂-quota in Wallonië
- ✓ Afvang en opslag van CO₂ (CCS)
- ✓ Doelstellingen hernieuwbare energie
- ✓ Flexibiliteit in bereiken objectief hernieuwbare energie
- ✓ Groenestroomcertificaten
- ✓ Garanties van oorsprong
- ✓ *Dispatching en balancing*
- ✓ Biomassa

Groothandelsmarkt

- ✓ Integratie van de groothandelsmarkten

Leveringsmarkt

- ✓ Coherentie en harmonisatie
- ✓ Centrale uitwisseling van gegevens
- ✓ Smart Metering
- ✓ Governance Model
- ✓ Openbare dienstverplichtingen
- ✓ Liberalisering in Brussel

Info:

02 500.85.85
info@febeg.be
www.febeg.be

Investeringsklimaat

Op dit ogenblik worden investeringen in infrastructuur voor elektriciteitsproductie of het transport van elektriciteit en gas bemoeilijkt door de onzekerheid over een aantal economische randvoorwaarden.

Omdat de energiesector een kapitaalsintensieve sector met een trage investeringscyclus is, is een gunstig, stabiel, rechtszeker en consistent – economisch, wettelijk en regulator – kader noodzakelijk om investeringen aan te trekken.

Een dergelijk positief investeringsklimaat ontbreekt op dit ogenblik. Dit is het gevolg van enerzijds het uitblijven van of de onzekerheid over enkele bepalende beleidsbeslissingen (rol van kernenergie, uitwisselbaarheid van groenestroomcertificaten tussen gewesten, gebruik van inkomsten uit veiling van emissierechten, ...) en anderzijds het ontbreken van een lange-termijn-visie waardoor het regelgevend kader te snel – en soms zelfs retroactief – wijzigt (doelstellingen voor hernieuwbare elektriciteit, warmte/koeling en brandstof, doelstellingen voor warmtekrachtkoppeling, ondersteuningsbeleid voor hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling, regelgeving inzake NO_x en SO₂, ...).

Om deze reden nodigt FEBEG de betrokken federale en regionale overheden, de regulatoren en de netbedrijven uit om een investeringspact af te sluiten. Dit pact moet een positief investeringsklimaat scheppen door te zorgen voor een gunstig, stabiel, rechtszeker en consistent – wettelijk én regulator – kader dat nieuwe investeringen aanmoedigt en mogelijk maakt. De tijdshorizon voor dit investeringspact wordt bij voorkeur afgestemd op de Europese klimaatdoelstellingen, dus tot 2020.

Investerings

- ✓ Bepalende beleidsbeslissingen
- ✓ Lange-termijn-visie
- ✓ Investeringspact
- ✓ Afstemming op klimaatdoelstellingen

Level playing field

Als gevolg van de voortschrijdende integratie van de elektriciteits- en gasmarkten – de Belgische groothandelsmarkt voor elektriciteit is bijvoorbeeld al gekoppeld met de Franse en Nederlandse markt, én binnenkort ook met de Duitse markt – **neemt de internationale concurrentie in de energiesector steeds meer toe.**

Het gevolg is dat de energiebedrijven meer en meer opereren – en dus ook hun investeringsbeslissingen nemen – in een internationale context: het belang van een *level playing field* neemt dus verder toe. Scherpere emissiegrenswaarden, strengere regels voor het toekennen van emissierechten, minder overheidssteun, strengere vergunningsvoorwaarden, hogere fiscale druk, grotere beperkingen aan het gebruik van biomassa, ... in vergelijking met bedrijven uit naburige regio's en lidstaten of met bedrijven uit andere sectoren, verstoren onze markt of maken het aantrekkelijker om net in die andere regio's of lidstaten te investeren.

FEBEG acht het daarom opportuun dat nieuwe beleidsmaatregelen worden afgetoetst aan het wettelijk en economisch kader in naburige regio's of lidstaten en in andere sectoren.

Investerings

- ✓ Internationale concurrentie
- ✓ Internationale bedrijven
- ✓ Belang van *level playing field*
- ✓ Afstemming met naburige regio's of lidstaten en met andere sectoren

Uitvoering Europese regelgeving

Investerings

De impact van de Europese regelgeving op de Belgische, en zeker ook op de regionale bevoegdheidsniveaus is enorm: tal van Europese richtlijnen, verordeningen en besluiten vormen het raamwerk voor de regionale regelgeving. Verschillende nieuwe initiatieven of wijzigingen zitten nog in de pijplijn.

Bovendien is Europa er in geslaagd om in haar klimaatbeleid een visie tot 2020 te formuleren: **een visie op lange termijn is net belangrijk voor een kapitaalsintensieve sector met een trage investeringscyclus.**

FEBEG pleit niet alleen voor een correcte en snelle omzetting van de Europese regelgeving, maar ook voor stabiliteit door niet te anticiperen op Europese wetgevende initiatieven die nog niet afgerond zijn. FEBEG is bovendien van oordeel dat de regionale overheden slechts in uitzonderlijke gevallen verder mogen gaan dan de vereisten van Europa, en alleen indien het *level playing field* met naburige lidstaten of regio's daardoor niet in het gedrang komt.

- ✓ Correcte omzetting
- ✓ Lange-termijn-visie
- ✓ Stabiliteit
- ✓ Level playing field

Aardgasbevoorrading

Investerings

België is in grote mate afhankelijk van aardgas, niet alleen voor verwarmingsdoeleinden en industriële toepassingen, maar ook voor de elektriciteitsproductie. Om potentiële investeerders in gascentrales en warmtekrachtkoppeling niet af te schrikken, moet eventuele onzekerheid over de toekomstige aardgasbevoorrading vermeden worden. **Daarom moet de rol van België als belangrijke draaischijf in het Europese gasnetwerk gevrijwaard én verder uitgebouwd worden.**

Om deze reden dringt FEBEG er bij de regionale overheden op aan om – in onderling overleg - maatregelen te nemen om de transparantie te verhogen, de transportcapaciteit te verbeteren of uit te breiden en investeringen in gasinfrastructuur te stimuleren.

- ✓ België als draaischijf
- ✓ Incentives voor investeringen

Vergunningsprocedures

Investerings

Versnippering van bevoegdheden, lange en complexe procedures, onzekere uitkomst, onvoldoende transparantie, dubbele informatiestromen, ... zijn allemaal elementen die ervoor zorgen dat het vergunningsproces een belemmerende factor vormt voor investeringen, net op een ogenblik dat er nood is aan investeringen in de energiesector. Het groeiende aandeel van duurzame – vaak decentrale – elektriciteitsproductie (warmtekrachtkoppeling, windturbines, ...) doet het aantal vergunningsdossiers bovendien exponentieel toenemen.

De bevoegde overheden hebben de voorbije jaren al inspanningen gedaan om de vergunningsprocedures te versoepelen. Dit belet echter niet dat **de duur en complexiteit van bepaalde procedures nog een element van onzekerheid en verhoogde kost blijven.**

FEBEG vraagt de regionale overheden dan ook hun inspanningen voor het rationaliseren, het vereenvoudigen, het integreren en het coördineren van

- ✓ Rationalisatie
- ✓ Vereenvoudiging

vergunningprocedures verder te zetten. Een uniek loket en een centraal elektronisch opvolgingssysteem voor de verschillende vergunningprocedures lijken ook nuttige instrumenten om de klantvriendelijkheid en transparantie van de vergunningprocedures te verbeteren.

- ✓ Coördinatie
- ✓ Integratie
- ✓ Uniek loket
- ✓ Opvolgingssysteem

Vergunning in het kader van het algemeen belang

Ook al voldoet een vergunningsaanvraag aan alle juridisch-technische vereisten, dan nog blijft de uitkomst van vergunningprocedures onzeker. De redenen voor deze onzekerheid zijn divers: bezwaarschriften tijdens openbare onderzoeken, tegenstrijdige adviezen van adviesverlenende organen, beroepsprocedures, vernietiging van de verleende vergunningen, ... **Hoewel het positief is dat het democratisch gehalte van vergunningsprocedures toeneemt, mag deze evolutie niet verlamd werken.**

Anderzijds is energiebevoorrading een zaak van algemeen belang. Nu in België een tekort aan productiecapaciteit dreigt, is dit meer dan ooit het geval.

FEBEG pleit daarom voor aangepaste vergunningprocedures voor installaties – zoals bijvoorbeeld elektriciteitscentrales of transportinfrastructuur voor elektriciteit en gas – die het algemeen belang dienen. Zo zou bijvoorbeeld kunnen geopteerd worden voor een verkorte procedure. Of een vergunningsaanvraag in twee fasen, zodat de gedetailleerde technische gegevens en uitvoeringsplannen later – in een tweede fase na het verlenen van de eigenlijke vergunning - zouden kunnen overgemaakt worden aan de vergunningverlenende overheid. Een vergunning per decreet zou dan weer op korte termijn kunnen leiden tot een onherroepelijke vergunning terwijl tegelijk wordt voldaan aan de eisen voor een openbaar en tegensprekelijk debat.

Investerings

- ✓ Onzekerheid
- ✓ Algemeen belang
- ✓ Verkorte procedure
- ✓ Vergunning in 2 fasen
- ✓ Vergunning per decreet

Vergunningsvoorwaarden

Niet alleen vergunningprocedures zijn onzeker en onvoorspelbaar. Dat geldt ook voor de vergunningsvoorwaarden die de toekomstige exploitant worden opgelegd in de vergunning die hem wordt toegekend. Die onvoorspelbaarheid is te wijten aan het gebrek aan transparantie over het beoordelingskader en de criteria voor het opleggen van de vergunningsvoorwaarden. Frequente aanpassingen en bijstellingen van de voorwaarden versterken deze onzekerheid nog.

Bovendien **zijn vergunningsvoorwaarden soms onevenwichtig in die zin dat ze projecten economisch onrendabel maken waardoor die naar een andere lidstaat of regio dreigen te verhuizen.**

FEBEG dringt daarom aan op enerzijds een transparant beoordelingskader en anderzijds stabiele vergunningsvoorwaarden. Zij moeten bovendien evenwichtig zijn: dit betekent concreet dat zij een *level playing field* moeten creëren en dus niet onnodig strenger mogen zijn dan in naburige lidstaten of regio's.

Investerings

- ✓ Transparante criteria
- ✓ Stabiliteit
- ✓ Level playing field

National Emission Ceilings (NEC)

Investerings

De Europese NEC-Richtlijn beoogt het opleggen aan elke lidstaat van nationale emissiedoelstellingen – *National Emission Ceilings* (NEC) – voor luchtpolluenten zoals NO_x, SO₂ en fijn stof.

Op dit ogenblik blijkt dat **verscheidene lidstaten – waaronder ook België – de hen opgelegde plafonds niet zullen respecteren**. Voor België vormen vooral de emissies van NO_x een probleem. Niettemin heeft de industrie – en vooral ook de elektriciteitssector – aanzienlijke inspanningen geleverd om de emissies van NO_x, SO₂ en fijn stof terug te dringen, terwijl de emissies voor deze polluenten blijven toenemen bij het transport en de verwarming van gebouwen. Bovendien botsen bijkomende emissie-reducties in de elektriciteitssector met wat technisch haalbaar en kostenefficiënt is.

FEBEG maakt zich dan ook grote zorgen over een eventuele verdere aanscherping van het NEC-plafond. Bovendien kant FEBEG zich tegen verdere reducties in de elektriciteitssector - door bijvoorbeeld het aanscherpen van de emissiegrenswaarden of het opleggen van een heffing - zolang geen werk wordt gemaakt van een evenwichtige verdeling van de inspanningen over de sectoren.

- ✓ Technische haalbaarheid
- ✓ Kostenefficiëntie
- ✓ Verdeling over sectoren
- ✓ Geen NO_x-heffing

Energiemix

Klimaat

In de periode 2010-2030 zal een groot deel van het bestaande productiepark moeten vervangen worden. Daarnaast wordt verwacht dat – ondanks de stijgende energie-efficiëntie – de vraag naar elektriciteit nog verder zal toenemen omwille van het toenemend aantal elektrische toestellen, het grotere verbruik door de ICT-sector, de vervanging van klassieke verwarmingssystemen door elektrisch aangedreven warmtepompen, de omschakeling naar elektrische wagens, ...

De grote uitdaging bestaat er ongetwijfeld in deze groeiende elektriciteitsvraag te verzoenen met de doelstellingen van het Europese milieubeleid. Om de bevoorradingszekerheid niet in het gedrang te brengen, mag één brandstofsoort niet te dominant worden. Bovendien zullen oudere klassieke elektriciteitscentrales versneld uit gebruik genomen worden om de leefmilieudoelstellingen (CO₂, NO_x, SO₂) te bereiken, terwijl op hetzelfde ogenblik – op basis van de huidige wetgeving - de nucleaire capaciteit in onder meer België en Duitsland moet afgebouwd worden. Het gebruik van hernieuwbare energiebronnen zal aan belang winnen, maar dit aandeel blijft beperkt en vergt hoe dan ook – gelet op het intermitterend karakter van wind en zon – de nodige *back up*-capaciteit. Bovendien mag de elektriciteitsprijs de concurrentiekracht van de industriële verbruikers en de koopkracht van de huishoudens niet ondermijnen.

FEBEG is daarom van oordeel dat – om het hoofd te bieden aan de toekomstige uitdagingen inzake de prijs, de bevoorradingszekerheid en de klimaatdoelstellingen – de overheden moeten streven naar een evenwichtige mix in de technologieën voor elektriciteitsproductie, waarin geen enkele technologie *a priori* wordt uitgesloten, en in de het gebruik van primaire energievectoren, die bij voorkeur aangevoerd worden vanuit meerdere bronnen via diverse aanvoerroutes.

- ✓ Grote uitdagingen
- ✓ Evenwichtige energiemix
- ✓ Spreiding aanvoer-routes

Veilen van emissierechten

Klimaat

Vanaf 2013 zal het veilen van emissierechten in ons land **de enige toewijzingsmethode zijn voor het toekennen van CO₂-emissierechten aan elektriciteitscentrales** van zowel elektriciteitsbedrijven als auto-producenten.

Het spreekt voor zich dat deze veilingen op een voorspelbare, transparante en efficiënte wijze – die bovendien waarborgt dat alle productie-installaties op dezelfde wijze behandeld worden – georganiseerd moeten worden. Om op elk ogenblik een efficiënte werking van de elektriciteitsmarkt te kunnen waarborgen, moeten de veilingen bovendien tijdig georganiseerd worden, d.w.z. dat de hoeveelheid te veilen emissierechten moet bekend zijn vóór eind 2010 en dat de eerste veiling ten laatste moet plaatsvinden eind 2011.

FEBEG dringt er bij de regionale overheden dan ook op aan om te ijveren voor de tijdige opstelling van een op Europees niveau geharmoniseerd veilingreglement en de nodige praktische afspraken, waarbij geopteerd zou moeten worden voor maandelijkse veilingen op één gemeenschappelijk platform op Europees niveau, eerder dan per land of per gewest. De opbrengsten van de veilingen moeten terugvloeien naar de sector om de meerkosten van het klimaatbeleid te beperken voor alle eindgebruikers: de modaliteiten (afschaffing Kyoto-component in de federale bijdrage, CO₂-reductie projecten zoals groene stroom of de afvang en opslag van CO₂, ...) kunnen in overleg met de eindgebruikers vastgelegd worden. Om concurrentievervalsing te vermijden, is het hoe dan ook essentieel dat het gebruik van de inkomsten in België wordt afgestemd op het beleid in de naburige lidstaten.

- ✓ **Tijdige organisatie eerste veiling**
- ✓ **Maandelijks via Europees platform**
- ✓ **Beperken kosten voor alle eindgebruikers**
- ✓ **Besteding inkomsten voor klimaatdoelstelling**
- ✓ **Afstemming met naburige lidstaten**

Flexibiliteitsmechanismen voor CO₂

Klimaat

Flexibiliteitsmechanismen voor CO₂ komen er in principe op neer dat operatoren de hen toegewezen emissiehoeveelheden kunnen verhogen door emissierechten te verwerven uit CO₂-reductie-projecten in een ander land. **Deze vorm van flexibiliteit is belangrijk om de kosten voor het verminderen van de CO₂-uitstoot te beperken.**

Deze flexibiliteitsmechanismen kunnen de vorm aannemen van een *'joint implementation'* (JI) – investeringen in projecten die de netto-emissies in andere geïndustrialiseerde landen verlagen – of een *'clean development mechanism'* (CDM), waarbij wordt geïnvesteerd in projecten die de netto-emissies in een ontwikkelingsland verlagen. Zij geven enkel recht op emissierechten wanneer de projecten aan een heel aantal criteria en voorwaarden voldoen.

Voor FEBEG is het uitermate belangrijk dat operatoren maximaal gebruik kunnen maken van JI/CDM. JI/CDM moeten daarom ook in de praktijk toegankelijk gemaakt worden door het aantal criteria voor de projecten te beperken, door heldere en transparante criteria op te leggen die niet strikter zijn dan de internationale en Europese aanbevelingen, en door de administratieve lasten tot een minimum te beperken.

- ✓ **Maximaal gebruik**
- ✓ **Beperkte en transparante criteria**
- ✓ **Beperken administratieve lasten**

Teruggave van CO₂-quota in Wallonië

Klimaat

Een eventuele verplichting tot teruggave van CO₂-quota als gevolg van een *ex post* vastgestelde overallocatie komt in feite neer op het aanpassen van de aan de ondernemingen toegewezen hoeveelheden in het kader van het Tweede Nationaal Allocatieplan. Bovenop het feit dat dit ingaat **tegen de geest van de Europese richtlijn, bestraft een dergelijke beslissing tot teruggave van quota de Waalse bedrijven in vergelijking met ondernemingen uit naburige regio's en lidstaten** waarvoor de toegekende quota verworven blijven.

Wat de concurrentiekracht van de Waalse bedrijven betreft, wenst FEBEG te beklemtonen dat deze problematiek op het niveau van de portefeuille van de onderneming in Wallonië moet worden beschouwd - en niet op het niveau van de individuele installaties - en dat elke tussentijdse evaluatie van de behoeften nutteloos is omdat ze geen rekening houdt met de industriële conjunctuur tijdens heel de periode.

Het verdient dus aanbeveling om de problematiek van het aanvullen van de reserves te behandelen onafhankelijk van die van een eventuele overallocatie. Het Gewest zou de aankoop van het eventueel tekort aan emissierechten kunnen financieren op basis van de toekomstige inkomsten uit het veilen van emissierechten voorzien in 2013.

- ✓ Respect voor de toegekende quota's
- ✓ Geen concurrentieel nadeel voor Waalse bedrijven
- ✓ Voorfinanciering van het tekort aan quota door inkomsten uit veilingen

Afvang en opslag van CO₂ (CCS)

Klimaat

Het opvangen en opslaan van CO₂ – of nog *Carbon Capture and Storage* (CCS) – is een technologie die op termijn moet toelaten dat steenkool deel blijft uitmaken van een evenwichtige energiemix in een CO₂-arm elektriciteitsproductiepark.

De mogelijkheden om CO₂ op te slaan in België zijn evenwel heel beperkt en sommige potentiële locaties komen ook in aanmerking voor het gasopslag. Dit betekent meteen dat de eventuele toepassing van CCS in België duurder is in vergelijking met landen die wel voldoende opslagpotentieel hebben.

Voor FEBEG is het daarom belangrijk dat CCS niet verplicht wordt opgelegd, en dat dit ook niet gebeurt op het niveau van de Gewesten: een verplichte toepassing van een specifieke technologie is trouwens niet verenigbaar met het principe van het *Emission Trading Scheme* (ETS) dat de keuze van technologieën overlaat aan de markt. De beschikbaarheid en kost van transportinfrastructuur en opslagcapaciteit zullen dus bepalend zijn of CCS haalbaar is in landen zoals België waar lokaal weinig opslagpotentieel beschikbaar is. FEBEG wil bovendien dat CCS op een kostenefficiënte wijze op Europees niveau wordt toegepast: daarom worden de criteria en modaliteiten voor de '*capture readiness*' en de '*assessment*' voor een eventuele toepassing van CCS bij voorkeur op Europees niveau geharmoniseerd en niet gemoduleerd op het niveau van de Gewesten.

- ✓ Geen verplichte toepassing
- ✓ Kostenefficiëntie
- ✓ Harmonisatie op Europees niveau

Doelstellingen hernieuwbare energie

De verdeling van de Europese doelstelling – 20 % hernieuwbare energie in het bruto-eindverbruik in 2020 – is voor de helft gebaseerd op het Bruto Nationaal Product (BNP) per capita van de lidstaten en voor de helft op eenzelfde percentage voor de lidstaten, en dus niet op hun potentieel aan hernieuwbare energie.

Het technisch-economisch potentieel voor hernieuwbare energie is voor België relatief beperkt: weinig hoogteverschillen voor waterkracht, weinig uren zonneshijns voor zonne-energie, een korte kustlijn voor *off shore* windenergie, weinig geschikte locaties voor *on shore* windenergie, ... Om die reden zal de impact op de energieprijzen in België hoger zijn dan het Europese gemiddelde.

FEBEG pleit er daarom voor dat de regionale overheden de mogelijkheden tot flexibiliteit maximaal zouden benutten om de meerkosten te beperken. Bovendien zou de doelstelling voor België op korte termijn – en op basis van een gelijke marginale kost – moeten verdeeld worden tussen het federale niveau (*off shore* windenergie) en de gewesten evenals tussen de vectoren ‘elektriciteit’, ‘warmte en/of koeling’ en ‘transport’.

Klimaat

- ✓ Beperkt technisch-economisch potentieel
- ✓ Doelstelling niet gebaseerd op potentieel
- ✓ Nood aan flexibiliteit
- ✓ Nood aan verdeling over bestuursniveaus en vectoren

Flexibiliteit in bereiken objectief hernieuwbare energie

Om de Europese doelstellingen voor hernieuwbare energie te bereiken, kunnen lidstaten een beroep doen op flexibiliteitsmechanismen, namelijk (i) het opzetten van gemeenschappelijke projecten – zowel binnen de Europese Unie als met landen van buiten de Europese Unie –, (ii) het gebruik van statistische uitwisselingen en (iii) het op elkaar afstemmen van hun beleid, bijvoorbeeld met het oog op het uitwisselen van groenestroomcertificaten.

Net omdat de Europese doelstellingen niet gebaseerd zijn op het criterium van kostenefficiëntie, zijn deze flexibiliteitsmechanismen uitermate belangrijk voor België om de kosten voor het bereiken van de doelstellingen tot een redelijk niveau te beperken.

FEBEG wenst dan ook dat de gewesten optimaal gebruik maken van deze mogelijkheden tot flexibiliteit via het opzetten van gemeenschappelijke projecten en het systeem van statistische uitwisseling. Bovendien zou de harmonisatie en wederzijdse erkenning van groenestroomcertificaten het voor operatoren mogelijk moeten maken – om voor het vervullen van hun quotaverplichtingen voor groene stroom – certificaten te gebruiken van installaties in andere gewesten, in andere lidstaten van de Europese Unie en zelfs in landen van buiten de Europese Unie.

Klimaat

- ✓ Noodzakelijk om kosten te beperken
- ✓ Maximaal gebruik flexibiliteitsmechanismen
- ✓ Uitwisselbaarheid groenestroomcertificaten

Groenestroomcertificaten

De Europese richtlijn gaat uit van het principe van subsidiariteit, wat impliceert dat de huidige verschillen in nationale politiek (*feed in tariffs*, certificaten, *tenders*, ...) in grote mate behouden blijven. **Het is een gemiste kans dat de nieuwe richtlijn geen sterke impuls geeft tot een meer geharmoniseerde en geïntegreerde aanpak**, wat zou kunnen leiden tot een betere benutting van comparatieve- en schaalvoordelen en de

Klimaat

aanzet zou kunnen geven tot een Europese markt van groene stroom en groenestroomcertificaten.

FEBEG pleit voor continuïteit in het beleid – dus voor het behoud van het systeem van groenestroomcertificaten – maar ook voor meer harmonisatie en het streven naar uitwisselbaarheid van de groenestroomcertificaten tussen de gewesten en met andere lidstaten die dit instrument hanteren. Dit geldt ook voor de certificaten voor de *off shore* windenergie: FEBEG verkiest harmonisatie en erkenning van deze certificaten door de gewesten, eerder dan een specifieke quotaverplichting voor leveranciers en een specifieke markt. FEBEG vindt het ook niet opportuun om specifieke quotaverplichtingen op te leggen voor groene warmte, maar stelt voor om de ontwikkeling te ondersteunen via financiële en fiscale incentives.

- ✓ Behoud groenestroomcertificaten
- ✓ Uitwisselbaarheid, ook met *off shore*
- ✓ Geen quotaverplichting voor groene warmte

Garanties van oorsprong

Elektriciteit mag niet als 'groene stroom' verkocht worden, zonder dat er een passend label 'garantie van oorsprong' aan werd verbonden.

Garanties van oorsprong zijn dus bewijsstukken die worden toegekend bij de productie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en die éénmalig kunnen gebruikt worden om de levering van groene stroom aan te tonen.

FEBEG stelt voor om het huidige systeem te behouden, met andere woorden de afzonderlijke verhandeling van garanties van oorsprong en groenestroomcertificaten, en om geen geografische of andere beperkingen op te leggen aan de handel in garanties van oorsprong. De opportuniteit om het systeem van garanties van oorsprong toe te passen op hernieuwbare warmte moet onderzocht worden.

Klimaat

- ✓ Afzonderlijk verhandelen van groenestroomcertificaten
- ✓ Geen beperkingen

Dispatching en balancing

Het intermitterende karakter van bepaalde hernieuwbare energiebronnen – wind- en zonne-energie zijn het voorbeeld bij uitstek – maakt het niet eenvoudig hen te integreren in de bestaande systemen:

zo is de *balancing* (bewaren van evenwicht op het net) niet steeds evident. De mogelijkheid van een *intraday* hernominatie, de beschikbaarheid van een *cross border intraday* markt en betrouwbare voorspellingsprogramma's vangen deze problemen grotendeels op.

Bovendien is er ook geen nood aan bijzondere voorrangregels voor het afnemen van de hernieuwbare energie, omdat de meeste installaties voor hernieuwbare energie de facto voorrang hebben bij de *dispatching* omwille van hun lage variabele kost.

FEBEG is daarom van oordeel dat de *dispatching* en *balancing* marktconform kan gebeuren. FEBEG pleit er ook voor om alle meerkosten met betrekking tot groene stroom (specifiek balancingsysteem, tussenkomst in kabel voor *off shore*, ...) in één enkel vangnet op te nemen, namelijk het systeem van groenestroomcertificaten met een terugkoopgarantie gebaseerd op een regelmatige evaluatie van de onrendabele toppen.

Klimaat

- ✓ Marktconforme dispatching en balancing
- ✓ Eén systeem voor meerkosten groene stroom

Biomassa

Klimaat

Volgens alle recente studies vertegenwoordigt biomassa in België meer dan de helft van het potentieel aan hernieuwbare energie. Om die reden zal een maximaal gebruik van biomassa noodzakelijk zijn voor het bereiken van de nationale doelstelling voor hernieuwbare energie.

Bovendien is er nood aan een *level playing field* in Europa tussen enerzijds de energiesector en andere industriële sectoren en anderzijds de energieproducenten onderling.

FEPEG pleit daarom voor een harmonisatie op Europees niveau van de duurzaamheidscriteria voor biomassa op basis van artikel 95 van het EU-verdrag (bevorderen van de verwezenlijking van de interne markt). Bovendien verwacht FEPEG van de regionale overheden dat zij het gebruik van biomassa voor de productie van hernieuwbare energie niet zodanig beperken dat het bereiken van de Europese doelstellingen onmogelijk wordt of de kosten daartoe te hoog stijgen: het wettelijk kader moet voorspelbaar, transparant en niet-discriminatoire zijn. Het mag evenmin grootschalige installaties ontmoedigen.

- ✓ **Level playing field**
- ✓ **Duurzaamheidscriteria op Europees niveau**
- ✓ **Voorspelbare en transparante regelgeving**

Integratie van de groothandelsmarkten

Groothandelsmarkt

Op 8 december 2008 hebben de Energieministers van Duitsland, Frankrijk, Nederland, Luxemburg en België bevestigd dat de betrokken landen de wil hebben om tot een ééngemaakte Centraal-West Europese (CWE) groothandelsmarkt voor gas en elektriciteit te komen, temeer omdat deze integratie belangrijke macro-economische voordelen (grote liquiditeit, toename van de concurrentie, ...) biedt. **Efficiënte groothandelsmarkten zijn bovendien een noodzakelijke voorwaarde voor goed functionerende leveringsmarkten.**

De prioriteiten in dit proces van integratie van de groothandelsmarkten voor elektriciteit zijn de koppeling van de gekoppelde Nederlands-Belgische-Franse elektriciteitsmarkt met Duitsland, het uitbouwen van een goed functionerende grensoverschrijdende *intra-day* markt, de reservecapaciteit en *balancing* evenals het aanmoedigen van investeringen in grensoverschrijdende transportinfrastructuur.

Om de integratie van de regionale Europese gasmarkt mogelijk te maken, zal dan weer aandacht moeten besteed worden aan het verhogen van de transparantie, het uitbreiden van de transportcapaciteit of het verbeteren van de bestaande capaciteit en het stimuleren van investeringen.

FEPEG verzoekt de regionale overheden om hun volle steun te verlenen aan dit proces van de integratie van de groothandelsmarkten voor elektriciteit en gas om de Belgische eindverbruikers niet de voordelen van een goed functionerende markt voor elektriciteit en gas te ontzeggen.

- ✓ **Macro-economische voordelen**
- ✓ **Noodzakelijk voor goed functioneren van leveringsmarkt**

Cohérentie, harmonisatie en stabiliteit

Leveringsmarkt

Sinds op het einde van het vorige decennium de liberalisering van de energiemarkten in ons land werd ingezet, is het aantal wetten, decreten en regels uitgevaardigd door de federale en regionale regeringen en regulatoren exponentieel toegenomen.

De overheid heeft de energiemarkt meer dan eens belast met operationeel belastende maatregelen, niet uitzonderlijk eenmalig of retroactief, die onevenredige kosten veroorzaken bij de verschillende marktpartijen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de toekenning van allerlei kortingen aan particulieren of minder bedeelde afnemers, die via een andere weg toch door de klanten gefinancierd moeten worden.

De reglementering is zelfs dusdanig onzeker, complex en kostenverhogend geworden dat sommige bedrijven niet meer geïnteresseerd zijn om zich op de Belgische markt of deelmarkten ervan te begeven. Dit gaat uiteraard regelrecht in tegen de oorspronkelijke bedoeling van de liberalisering.

Volgens FEBEG moet bij de aangekondigde herschikking van de bevoegdheden inzake energie tussen het federale niveau en de gewesten gestreefd worden naar vereenvoudiging en meer coherentie: de bevoegdheden moeten uitgeoefend worden op het niveau waar ze het meest efficiënt kunnen worden uitgeoefend (subsidiariteit). FEBEG dringt er ook op aan dat de regionale initiatieven om de marktwerking efficiënter te maken, zo veel mogelijk gecoördineerd worden met de andere gewesten. Daarbij vraagt FEBEG een grondige doorlichting en vereenvoudiging van de regelgeving en dit in onderlinge samenwerking tussen de regio's.

- ✓ Coherentie
- ✓ Harmonisatie
- ✓ Vereenvoudiging
- ✓ Toepassing van subsidiariteitsprincipe

Centrale uitwisseling van gegevens

Leveringsmarkt

De liberalisering heeft onder andere een exponentiële stijging van de uitwisseling van gegevens tot gevolg. De processen en het reglementair kader die deze gegevensuitwisseling regelen, behoren tot de bevoegdheden van de gewesten. Als gevolg van het nog niet op punt staan van de regelgeving en de processen zijn er tal van klachten vanwege consumenten omwille van fouten in de gegevensuitwisseling na leverancierswissels, verhuis, ... die leiden tot verkeerde facturen.

Met het oog op een drastische verbetering van de klantenservice en een dito vermindering van de klachten in de geliberaliseerde energiemarkt pleit FEBEG voor betere samenwerking tussen de leveranciers, de Access Right Parties (ARP's), de shippers, de transport- en distributienet-beheerders en de overheden om een tijdige en correcte overdracht van gegevens tussen de partijen te verzekeren.

Het oprichten van een Central Data Clearing House zal hier zeker kunnen toe bijdragen. Dergelijke centrale gegevensbank moet alle relevante gegevens van alle partijen verzamelen die nodig zijn voor onder meer een correcte berekening van een individuele offerte, nominatie en factuur en het correct uitvoeren van marktprocessen, zoals leverancierswissels.

FEBEG pleit voor een gecoördineerde aanpak van de drie gewesten bij de oprichting het Data Clearing House. Dit zou niet alleen een aantal problemen met de facturatie en de leverancierswissels oplossen; het zou ook een oplossing moeten bieden voor de problemen rond de toekenning van gratis elektriciteit en de sociale tarieven.

- ✓ Gecoördineerde aanpak
- ✓ Samenwerking met alle betrokkenen
- ✓ Central Data Clearing House
- ✓ Betere en correctere informatie-uitwisseling.
- ✓ Correctere facturatie
- ✓ Kosten verlagen
- ✓ Marktefficiënter

Smart Metering

Leveringsmarkt

De introductie van *smart metering* zal het mogelijk maken om te beschikken over *real time* informatie over het energieverbruik en de lokale productie. **Bovendien is smart metering een nuttig instrument in het kader van rationeel energieverbruik** en biedt het de mogelijkheid de kwaliteit en efficiëntie van bepaalde marktprocessen te verbeteren, onder meer de facturatie, en bij te dragen tot een verhoogde bevoorradingszekerheid.

FEPEG is bezorgd over een eventuele gefragmenteerde regionale aanpak bij de introductie van slimme meters die inefficiënt en kostenverhogend werkt en bovendien suboptimaal zou zijn voor alle betrokken marktpartijen, inclusief de consument.

Daarom vraagt FEPEG een coherent en interregionaal opgezet project. Om maximaal de schaalvoordelen te benutten moeten standaarden worden ontwikkeld die rekening houden met alle *business* vereisten van *smart metering* (met het oog op een betere marktwerking, een coherente regulering, commerciële en functionele haalbaarheden en vereisten).

Gelet op de impact van *smart metering* op de huidige marktprocessen, het regelgevend kader en de activiteiten van de leveranciers vraagt FEPEG nauw te worden betrokken bij het uittekenen, de implementatie en de uitrol van *smart metering* in België.

- ✓ Uniek *smart metering* systeem
- ✓ Belangrijke impact op marktprocessen en regelgeving
- ✓ Betrokkenheid bij de implementatie

Governance model

Leveringsmarkt

Vandaag de dag bestaan er verschillende fora die de marktwerking sturen. Dit overleg verloopt net daarom vaak inefficiënt. Ook bestaat er in de huidige aanpak van de marktmodellering slechts een beperkte *monitoring* en amper beroepsmogelijkheid.

FEPEG pleit voor het operationeel en formeel opzetten van een **nieuw governance model dat een lange termijn visie voor het marktmodel uitwerkt**. Er is in dit opzicht nood aan een nieuw overlegmodel op interregionaal of federaal niveau in overleg met de regulatoren en waarin alle betrokken marktpartijen gelijkwaardig aan deelnemen en waarin de rollen en verantwoordelijkheden duidelijk worden omschreven. Op dit forum moeten alle marktaangelegenheden worden besproken (het *clearing house*, *smart metering*, ...). Een ondersteunend regulatorisch kader en *monitoring* zijn in dit opzicht onontbeerlijk.

- ✓ Marktefficiënter.
- ✓ Belangrijke impact op marktprocessen en regelgeving

Openbardienstverplichtingen

Leveringsmarkt

De verschillende gewesten hebben elk hun eigen openbare dienstverplichtingen opgelegd, ook op sociaal vlak. De diversiteit aan regelgeving en verplichtingen is niet alleen kostenverhogend voor de gezinnen en de industriële verbruikers, maar bezorgt daarenboven ook heel wat administratieve lasten aan de bedrijven uit de sector.

FEPEG stelt voor dat in het kader van het overleg tussen de diverse regio's wordt nagegaan **of de verschillende verplichtingen niet beter op elkaar kunnen worden afgestemd** zodat administratieve lasten voor de bedrijven (en dus de kosten) kunnen worden beperkt.

Zo zouden zowel positieve als negatieve ervaringen met sociale openbaredienstverplichtingen uit een bepaald gewest moeten worden aangewend bij het evalueren van de openbaredienstverplichtingen in andere gewesten.

Bij wijze van voorbeeld: een slecht betalende huishoudelijke afnemer wordt in Vlaanderen na een lange procedure uiteindelijk beleverd met een budgetmeter en dit door de netbeheerder, in zijn functie als sociale leverancier. Hierdoor verdwijnt de klant echter – vaak voor een lange periode – uit de vrije markt. De residentiële Waalse afnemer die niet over een specifieke sociale bescherming geniet, wordt na wanbetaling daarentegen blijvend beleverd door zijn commerciële leverancier, eveneens onder het voorafbetalingssysteem van de budgetmeter. De klant blijft zo in de vrije markt en geniet van het door hem gekozen product en de diensten van zijn commerciële leverancier. Het budgetmetersysteem, dat de klant aanspoort om zijn energiebudget verstandig te beheren, is in de Brusselse regelgeving dan weer in zijn geheel niet voorzien.

- ✓ Harmonisatie
- ✓ Kosten verlagen
- ✓ Marktefficiënter

Liberalisering in Brussel

Leveringsmarkt

Bijna twee jaar na de vrijmaking van de energiemarkten heeft er zich in het Brusselse Gewest nog geen echte concurrentie kunnen ontwikkelen. De marktaandeelen van de nieuwkomers op de huishoudelijke markt bedragen na één jaar liberalisering 2 % voor elektriciteit en 2 % voor gas.

De logheid en de complexiteit van de verplichtingen die worden opgelegd door de reglementering, maken de markt weinig aantrekkelijk voor de leveranciers en beperken op die manier de mogelijkheid voor de Brusselse consumenten om te genieten van de voordelen van de vrijmaking.

De vereiste procedures zijn bovendien ook bijzonder complex in hoofde van de consumenten. Tussen al deze beperkingen wil FEBEG in het bijzonder de aandacht trekken op het volgende:

- ✓ De onevenwichtige contractuele relatie die de leveranciers verplicht om contracten met een minimale duur van 3 jaar aan te bedienen, terwijl die op elk ogenblik éézijdig kunnen verbroken worden door de klant. FEBEG stelt voor de duur van de contracten te beperken tot 1 jaar.
- ✓ De te complexe en weinig efficiënte bescherming van de consumenten. FEBEG stelt voor om resultaatsverbintenissen in te voeren voor de distributienetbeheerder.
- ✓ FEBEG dringt aan op een vereenvoudiging van de procedures voor het verkrijgen van het statuut van beschermd klant. Het initiatief om een klant over te dragen naar een sociale leverancier moet aan de leveranciers gelaten worden.

- ✓ Te complexe regelgeving
- ✓ Geen concurrentie
- ✓ Nood aan vereenvoudiging

Aspiravi
Vaarnewijkstraat 17
8530 Harelbeke
www.aspiravi.be

Distrigas
Nijverheidsstraat 10
1040 Brussel
www.distrigas.be

E.ON Belgium
Kunstlaan 40
1040 Brussels
www.eon-benelux.com

EDF Belgium
Bischoffsheimnlaan 11 bus 5
1000 Brussel
www.edfbelgium.be

Electrabel
Regentlaan 8
1000 Brussel
www.electrabel.be

Electrawinds
Plassendale 1, Wetenschapspark 1
8400 Oostende
www.electrawinds.be

Eneco Energie
Zandvoortstraat C47/11
2800 Mechelen
www.eneco.be

Essent
Ring Business Center, Noordersingel 19
2140 Antwerpen
www.essent.be

Gassco Belgium
Haven – Kaai 524, Barlenhuisstraat 1
8380 Zeebrugge
www.gassco.no

GDF SUEZ (Succursale), Global Gas and LNG Branch
Gewijde Boomstraat 46
1050 Brussel
www.gdfsuez.com

Laborelec
Rodestraat 125
1630 Linkebeek
www.laborelec.be

Lampiris
Rue Natalis 2
4020 Liège
www.lampiris.be

Nuon Belgium
Medialaan 34
1800 Vilvoorde
www.nuon.be

SPE
Koningsstraat 55, bus 14
1000 Brussel
www.spe.be

Wingas
Kunstlaan 21
1000 Brussel
www.wingas.de

Publicatie van de Federatie
van de Belgische Elektri-
citeits- en Gasbedrijven

FEPEG
Ravensteingalerij 3, bus 9
1000 Brussel
894 510 739 RPR Brussel
Tel: + 32 2 500 85 85
Fax: + 32 2 500 85 86
info@febeg.be
www.febeg.be

Verantwoordelijke
uitgever: Jan Herremans